

Szógyűjtemény

Az alábbi szógyűjtemény az Eurocet projektben résztvevő több ország közös megegyezésének eredményeként jött létre. Célja az, hogy a szerv-, sejt- és szövetdonáció, valamint átültetés terén használatos terminológiát harmonizálja.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x z

A

Adományozás

Szerv-, szövet- és sejtadományozás emberbe történő beültetés céljából.

Adományozás A-tól

Perifériás vérből nyert HP-sejtek.

Adományozás M-től

Csontvelőből nyert HP-sejtek.

Agyhalál

Orvosi eset, amelyben az összes agyi és agytörzsi funkció teljesen és visszafordíthatatlanul hiányzik (cfr. Európa Tanács meghatározása)

Agyhalál jelei

Az az eset, amikor a páciens klinikai állapota az alábbi jelek legalább egyikét mutatja, ami azt jelenti, hogy hamarosan beáll az agyhalál:
Glasgow koma skála <5, negatív szaruhártya reflex, negatív pupilla reflex, negatív oculocephalic reflex (babaszem), negatív oculovestibular reflex, negatív fájdalom/köhögési reflex, izoelektromos EEG, pozitív apnoe teszt, agyhullámok hiánya.

Alkalmasság

Minőségi és biztonsági feltételek, amelyek alapján egy szövet emberi felhasználásra alkalmas.

Allogén

Olyan donorból nyert sejtre vonatkozik, amelyet más személybe akarnak bejuttatni.

Allokált/allokáció

* Sejt- és szövetszállítás és átadás emberi felhasználás céljából.

Aorta billentyű

Az aorta körkörös szegmense a billentyűheggyel együtt, és megadott átmérővel.

Aorta-csípő bifurkáció

Más néven abdominális bifurkáció, a hasi aorta disztális (alsó) és mindkét csípő artéria (a testközéphez legközelebb eső) proximális szakasza.

Apheresis

Orvosi technológia, amely segítségével egy donor, illetve beteg perifériás véréát átvezetik egy gépen, ami ebből egy bizonyos összetevőt kiválaszt.

Artéria

Izomzattal ellátott véredény, amely normális körülmények között a szív által kibocsátott vért szállítja a szervek és a végtagok felé.

Átültetett/átültetés

Szerv, szövet vagy sejt emberben vagy emberen történő alkalmazása azzal a céllal, hogy ideiglenes, vagy végleges beültetést érjenek el.

Autogén

* Olyan sejtek és szövetek, amelyeket ugyanazon személyből távolítottak el és ültettek vissza.

B**Beleegyezés**

Beleegyezés a donációba, amit közvetlenül a donor, vagy a család ad. Azokban az országokban, ahol a törvény a feltételezett beleegyezést tartja hatályosnak, a donációba való beleegyezés a tiltás hiányakor is érvényes, mert a név nem szerepel a nemzeti nem-donor nyilvántartásban, és/vagy a halál beállta után a donor családtagjai beleegyezésüket adták.

Bőr

Bőrcsíkok átültetéshez, mind részben, mind teljes vastagságban levéve.

Bőr – hálószerű

1 mm-nél vékonyabb bőrcsíkok a felületi terület növelése érdekében rácsozottan vágva.

C**Combcsonthfej**

A combcsont proximális gömb alakú feje, amely a medencecsonttal együtt

alkotja a csípőizületet.

Corticalis megtámasztás

Kis, formázott, tömör csontból, főleg comb- és lábszárcsontból nyert darab, amelyet olyan strukturális beültetésnél használnak, mint gyűrű, nyúlvány, stb.

Cortico-trabeculáris csonthasáb

Mind tömör, mind szivacsos részt tartalmazó csont, amelyet darabokra vágtak, felszeleteltek, vagy különböző méretű hasábra illetve kockára formáztak.

Család megkeresése

Olyan eset, amelyben a lehetséges donor rokonait a kórház és/vagy beszerzési csoport keresi fel azzal a céllal, hogy az adományozáshoz megszerezze beleegyezésüket.

Csípő artéria

A két nagy artéria az aorta bifurkációjából ered és a külső és belső csípőartéria bifurkálásával végződik.

Csont

Merev, ásványi sókat tartalmazó kötőszövet alkotja a csontvázat, ami a test tartópillére.

Csontpótló anyag

Trabecularis (szivacsos típusú csont nagyon széles felületű zónával a hosszú csontok végénél), vagy cortico-spongiosus csont, amelyet felszeleteltek, formáztak, illetve hasábbá, kockává, granulátummá, vagy porrá alakítottak.

Csontvelő

A lapos csontok belsejében található szövet. Itt képződnek az új vörsejtek. A csontvelő kétféle őssejtet tartalmaz: hemopoetikust (amely vért képez), és stromát (amely zsírt, porcot és csontot termel).

D

DNS alapú I. osztály tipizálás

DNS módszert alkalmazó tesztek elvégzése az egyén allelic szintű HLA-A, B, C típusának megállapításához.

DNS alapú II. osztály tipizálás

DNS módszert alkalmazó tesztek elvégzése az egyén allelic szintű HLA-DR, DQ típusának megállapításához.

Dominó donor

Egy olyan személy, akibe miután átültettek egy szervet, maga is adományozhat egy másik emberbe átültethető szervet. Például egy tüdőbeteg, miután új szív- és tüdőegységet kap, a saját szívét másnak adományozhatja.

Donor

Emberi felhasználásra szánt humán szerv-, sejt- vagy szövet élő vagy halott humán forrása.

E**Egész csont**

Egész vagy csontdarabok, amelyek darabban maradnak és nem lesznek leőrölve.

Egység keresés

** A transzplantációs egység beazonosítási eljárására vonatkozik, meghatározott kritériumok szerint.

Egység

A szövetek súlyának és volumenjének helyben történő mérése. Ez régióként változó lehet.

Elvégzett vizsgálat

A csontvelő-nyilvántartásban szereplő kompatibilitás-vizsgálatok.

Elhalálozott donor

Ez a csoport magába foglalja mind a dobogó szívű, mind a szívhalott elhalálozott donorokat.

Elhalálozott, dobogó szívű donor

Az elhalálozott, dobogó szívű donor az a személy, akinek a halálát a vonatkozó nemzeti törvények és neurológiai vizsgálatok alapján megállapították, és aki ennek következtében szerv- vagy szövetdonor lesz.

Elhalálozott, szívhalott donor

Az elhalálozott, szívhalott donor az a személy, akinek a halálát a vonatkozó nemzeti törvények és szív-tüdő vizsgálat alapján megállapították, és aki ennek következtében szerv- vagy szövetdonor lesz.

Eljárás

Az összes, humán felhasználást célzó művelet, ami nem korlátozódik kizárólag a szövet vagy sejt előkészítésére, kezelésére, konzerválására és csomagolására.

Élő donor

Az élő donor olyan szerv- vagy sejtdonor, aki nem halott, és a szervdonációban a dominó donorok is ebbe a kategóriába tartoznak.

Exportált

Belföldön szerzett, humán felhasználásra szánt emberi szerv, szövet vagy sejt, amelyet más országba visznek.

F

Felvételi diagnózis

Tényeken nyugvó orvosi elbírálás a beteg intenzív osztályra való felvételéhez. A felvételi diagnózis (pl. fej trauma) eltérhet a halál tényleges okától (pl. szepszis).

Femoralis superficialis artéria

***** A combcsont artériának az a szakasza, amely a közös combcsont artéria és a mély combcsont artéria bifurkációjától a térdhajlati artériáig tart.

G

G-CSF stimuláció

Ez a technika a vérben lévő fehérvérsejtek számának növelésére alkalmazható.

H

Halál diagnózis

Szervátültetésre alkalmasnak jelentett eset, amelyben a halál beállt a kórházi előírás, a nemzeti útmutatás és/vagy törvényes követelményeknek megfelelően formálisan megállapították (cfr. Az Európa Tanács meghatározása az agyhalálról).

Hasi aorta

Az aorta (a rekeszizom alatti legvastagabb artéria) azon rekeszizom alatti szakaszára vonatkozik, amely a közös csípőverőér jobb és bal bifurkációjáig tart.

HLA-megfelelőségű szaruhártya

Olyan szaruhártya-átültetés, ahol a donor és a fogadó között megfeleltetés szükséges.

HLA tipizálás

Az elvégzett tesztek alapján lehet megállapítani a HLA (Human Leukocyte Antigen) rendszer genetikai jellegzetességét.

HLA AB típus

HLA tipizálás A és B locuson.

HLA AB & DR típus

HLA tipizálás A B & DR locuson.

HPC (Hemopoetikus őssejtek)

*** Ide tartoznak azok a primitív pluripotens hemopoetikus sejtek, amelyek képesek az önmegújulásra ugyanúgy, mint arra, hogy bármelyik hemopoetikus sejt vonalba érjenek tovább, beleértve a sejt vonal-specifikus őssejteket, hacsak nincsenek máshogy meghatározva, tekintet nélkül a szövetforrásra.

HPC – A (hemopoetikus őssejt apheresis)

*** A donor perifériás véréből apheresissel kinyert hemopoetikus őssejtek

HPC – C (Hemopoetikus őssejt köldökzsinórvérből)

*** A placenta és a köldökzsinór véredényeiből, a köldökzsinór lekötése és/vagy elmetszése után gyűjtött hemopoetikus őssejtek.

HPC – M (hemopoetikus őssejt csontvelőből)

*** Humán donor medencecsontjából, szegycsontjából, illetve más csontjából nyert hemopoetikus őssejtek.

I**Importált**

Külföldről beszerzett, humán felhasználásra szánt emberi szerv, szövet vagy sejt, amelyet behoztak az országba.

Ín

Rostos kötőszövet szalag, amely általában az izmokat és a csontokat köti össze.

Ínhártya

Erős, fénytelen szövet, amely a szem külső védőhártyája.

K**Kardiovaszkuláris**

A szívre vagy a véredényekre vonatkozik.

Köldökzsinórvér

*** A placenta és a köldökzsinór véredényeiből, a köldökzsinór lekötése és/vagy elmetszése után gyűjtött hemopoetikus őssejtek.

Köldökzsinórvérbank

*** Olyan hely, ahol a placenta és a köldökzsinór véredényeiből gyűjtött hemopoetikus őssejteket kezelik, hűtve tartják, és/vagy tárolják.

Köldökzsinórvér egység gyűjtés

** A köldökzsinórvér egységek kriotechnikás tárolású és transzplantációs célú gyűjtésére vonatkozik.

Köldökzsinórvér egység donor

Az a donor, aminek a placentájából köldökzsinórvér egységet gyűjtöttek be.

Kombinált szövet- és szervdonor

Szerv- és szövetdonor, akiből emberi felhasználásra legalább egy szerv és szövet

lett eltávolítva.

Konzerválás

Az eljárás alatt alkalmazott kémiai ágensek, a környezeti feltételek megváltoztatása, illetve más eszközök használata azzal a céllal, hogy a sejtek vagy szövetek biológiai vagy fizikai elváltozását megelőzzék, illetve késleltessék.

Kórlap (kórlap áttekintés)

Orvosi feljegyzések az egy meghatározott időtartam alatt az Intenzív Osztályon elhalálozott betegekről.

Kötőszalag

Rostos kötőszövetből álló erős szalag, amely a csontokat összeköti.

Kriotechnikával tárolt

*** Az életképesség fenntartására alkalmazott sejthűtő berendezésekre, felszerelésekre és technikára vonatkozik.

J

Jelentett páziens

A donorszerző koordinátornak, a szervszerző ügynökségnek jelentett/azzal megbeszélte eset, mert potenciális szolid szervdonor.

M

Meniszkusz

A térdcsuklót borító porcréteg a combcsont és a lábszárcsont között.

Mitrális billentyű

Kéthegeyű szívbillentyű a bal szívpitvar és bal szívkamra között.

MUD

**** Megfelelő nem rokon donor.

Musculus-szkeleton

Olyan szövetek, amelyek a csontváz és/vagy izomzat részei, például csont, porc, ín, kötőszalag, funkciójuk a test tartása és mozgatása.

N

Nem HLA-megfelelőségű szaruhártya

Olyan szaruhártya-átültetés, ahol donor és a fogadó között nem szükséges a megfeleltetés.

Nem rokon

Amikor a donor és a fogadó személy között nem létezik genetikai kapcsolat.

O**Orvosilag donációra alkalmas**

Olyan személy, aki agyhalott, és a donációt orvosi ellenjavaslat nem tiltja.

Orvosilag nem megfelelő

Az az eset, amikor az elhalálozott személy a donáció szempontjából a klinikai feltételek egyetlen pontjának sem felel meg a donációs eljárásban, valamint előzetes kórtörténete, szociális története és aktuális orvosi állapota gondos figyelembevételének alapján.

Teljesen kizáró kritériumok a szolid szerv donorok esetében:

- Aktív TBC
- HIV vírus – fertőzés vagy pozitív szérum- vagy virustenyészeti eredmény
- Jakob-Creutzfeldt kór
- Virális szepszis
- Extracerebrális rosszindulatú daganat, vagy < 5 éve kezelt rosszindulatú daganat

Relatív kizárási kritériumok:

- Hepatitis C
- Hepatitis B felületi antigén
(kivéve, ha a felhasználandó szerveket egy hepatitis B felületi antigénre pozitív betegbe ültetik át)
- Nagyfokú éretlenség
- Kötőszövet betegség
- Agranulocytosis
- Aplastic anémia
- Hemofília

P**Peteburok**

Két rétegből álló. az embriót borító magzati burok, amelyet a placentától választanak le.

Patológia

Az a betegség vagy helyzet, ami miatt a transzplantációt el kell végezni.

Potenciális donor

Bármilyen személy, akire nem vonatkozik orvosi kontraindikáció szerv-, szövet-, vagy sejtdonáció tekintetében (lásd még „Orvosilag nem megfelelő”), és aki

kielégíti az elhalálozott, verő szívű donor, elhalálozott, szívhalott donor, illetve élő donor definícióját.

(Európa Tanács meghatározása a potenciális szervdonorról: bármilyen személy, akinek agy- (agytörgy-) halálát klinikai vizsgálat által megállapították, és miután elhárult minden orvosi kontraindikáció a donációhoz).

R

Rokon

A donor és a fogadó közötti genetikai kapcsolat.

S

Súlyos nemkívánatos esemény

* Bármilyen szerencsétlenség, amely a sejtek beszerzésével, tesztelésével, feldolgozásával, tárolásával és elosztásával hozható kapcsolatba, és amelyre ragályos betegség-átadás, halál vagy életveszély, rokkantság vagy csökkent életképesség vezethető vissza, illetve aminek azonnali vagy jövőbeli következménye kórházi ápolás vagy megbetegedés.

Szaruhártya

Átlátszó, domború réteg, amely a szem elülső felét borítja.

Szervdonáció

Olyan eset, amelyben legalább egy szerv átültetési céllal kerül beszerzésre.

Szervdonor (tényleges donor)

A donor az a személy, akiből transzplantációs célból legalább egy szerv lett eltávolítva.

Szervdonor (felhasznált donor)

A felhasznált donor az a személy, akiből legalább egy szerv lett eltávolítva és átültetve.

Szövet donáció (tényleges)

Amikor emberi felhasználásra szánt szövetet emberi testből eltávolítanak.

T

Tárolás

* Azt jelenti, hogy a termék a disztribúció pillanatáig megfelelő, ellenőrzött feltételek szerint kerül tárolásra.

Thoracalis aorta

***** Az aorta azon szakasza, amely a hátsó mediastinalis üregben a negyedik és tizenkettedik thoracalis csigolyáig terjed.

Trabecularis csont-hasáb

Szivacsos (trabecularis) csont, amelyet darabokra vágtak, felszeleteltek vagy különböző méretű hasábra vagy kockára formáztak.

Tüdőbillentyű

A jobb szívkamrából a tüdőartériába nyíló szívbillentyű.

Túlélési ráta

Mind a fogadó, mint az átültetett szerv túlélési ideje kivetítve egy adott csoport fogadó személyre, akiken meghatározott transzplantációt végeztek.

V**Várólista**

A várólista a szerv-, szövet-, vagy sejtranszplantációra váró betegek nevét tartalmazza.

Az össze beteg neve szerepel, attól függetlenül, hogy „aktív”, vagy felfüggesztettek (jelenleg nem átültethetők) a várólista kiadásának napján.

Véredények

Olyan cső, amely a szervezetben a vért szállítja a szív felé (véna), illetve a szívtől (artéria) távol.

Visszanyerő központ

** Az a hely, ahol a hemopoetikus őssejteket gyűjtik.

---

* Meghatározások az Európai Parlament és Tanács 2004. március 31-i 2004/23/EC irányelvéből az emberi szövetek és sejtek donációs, donorszerzési, ellenőrzési, eljárási, konzerválási, tárolási és elosztási minőségbiztonság és biztonságosság előírásainak lefektetéséről

** a „Conferenza Stato Regioni 2003” által 2003. július 10-én kiadott Olasz Útmutóban található meghatározások „Útmutó a hemopoetikus őssejtek beszerzésére, kezelésére és klinikai felhasználására”

*** JACIE standards-ban foglalt meghatározások

**** Az Olasz Csontvelő Donor Nyilvántartásban (IBMDR) szereplő meghatározások fordítása

***** ISBT 128 Termékkódolási Standard meghatározásai: Listák és Meghatározások, ICCBBA 2005